Socijalni (društveni) kapital i društvene inovacije

Inicijative zajednice: decentralizirani pristup

- 1987. reforma strukturnih fondova
- zemlje Europske zajednice (danas: EU) uvode novi pristup – inicijativa zajednice
- novi pristup korištenju strukturnih i kohezijskih (danas: strukturnih i investicijskih, ESI) fondova – **uvedeno odlučivanje od strane samih lokalnih zajednica**
- demokratska novina!
- jedan dio EU fonda se izuzima iz upravljanja središnjih državnih tijela i daje na upravljanje samim lokalnim zajednicama
- podupire se pristup „odozdo prema gore”

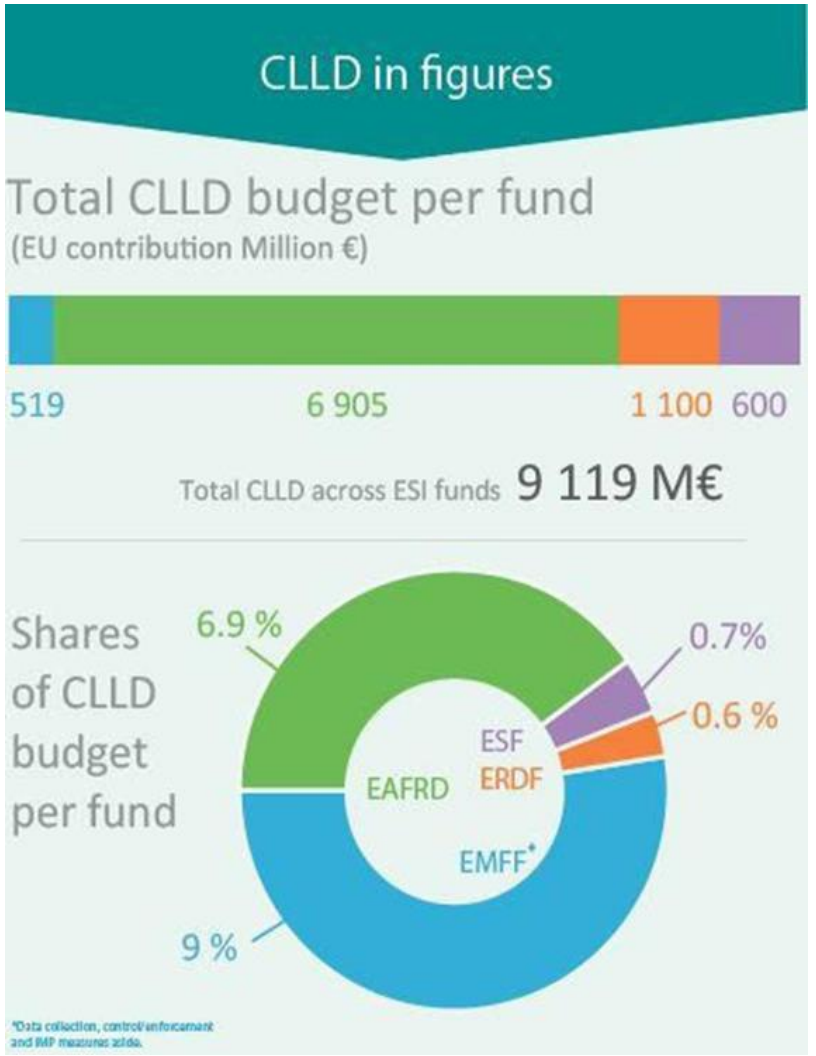
LEADER počeci:

- 1991. provedbom reforme Zajedničke poljoprivredne politike EZ je pokrenula:
- *Liaison Entre Actions de Developmente de l'Economie Rural* (LEADER)
- veze između aktivnosti za razvoj ruralne ekonomije
- LEADER postaje službena razvojna inicijativa EZ za potporu ruralnom razvoju na lokalnoj razini **u svrhu revitalizacije ruralnih područja i otvaranja novih radnih mjesta**

7 LEADER načela:	**+ delegirana administracija**
- razvoj utemeljen na lokalnim značajkama - pristup „odozdo prema gore" - lokalna javno-privatna partnerstva (LAG) - inovativnost - integrirani i višesektorski pristup - umrežavanje - suradnja	U programskom razdoblju 2014-20. u kojem se LEADER metodologija počela nazivati LEADER-CLLD (Community Led Local Development) dodana je: Delegirana administracija ili isporuka projekata preko LAG-ova.

Razvoj LEADER pristupa:

Faza	Trajanje	Izvor financiranja	Visina potpore (EUR iz EU)	Broj LAG-ova (svi oblici)
LEADER I (ruralna područja)	1991-93.	EFSJP i EPFRR	0,44 miljardi	217
LEADER II (ruralna područja)	1994-99.	EFSJP i EPFRR	1,7 milijardi	906
LEADER + (ruralna područja)	2000-06.	EFSJP i EPFRR	2,11 milijarde	1.153
LEADER (ruralna, ribarstvena područja)	2007-13.	EPFRR i EFR	6,32 milijardi	2.714
LEADER-CLLD (ruralna, ribarstvena, urbana područja)	2014-20.	EPFRR, EFPR, EFRR i ESF	9,18 milijardi	3.337

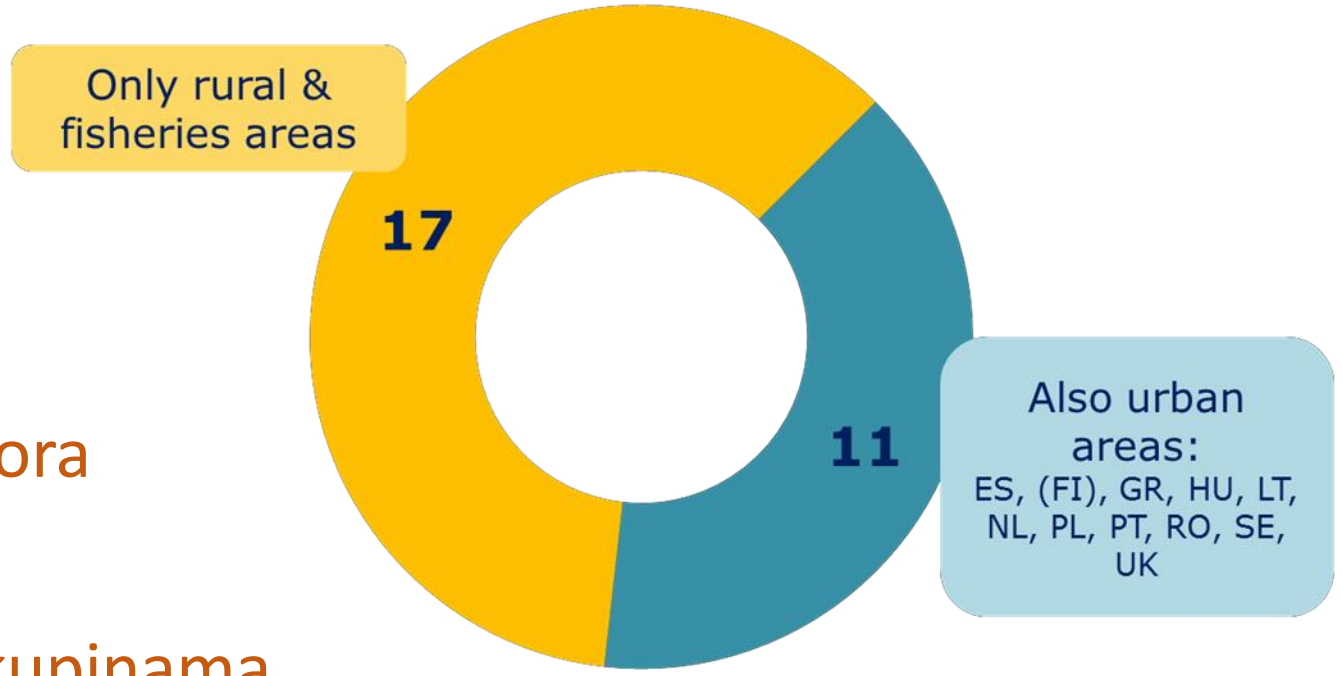

Izvor: Europski revizorski sud, Tematsko izvješće, 2022.

Urbana primjena CLLD u programskom razdoblju 2014-20:

- 11 zemalja članica EU krenulo u urbanu primjenu
- financiraju se projekti poput:

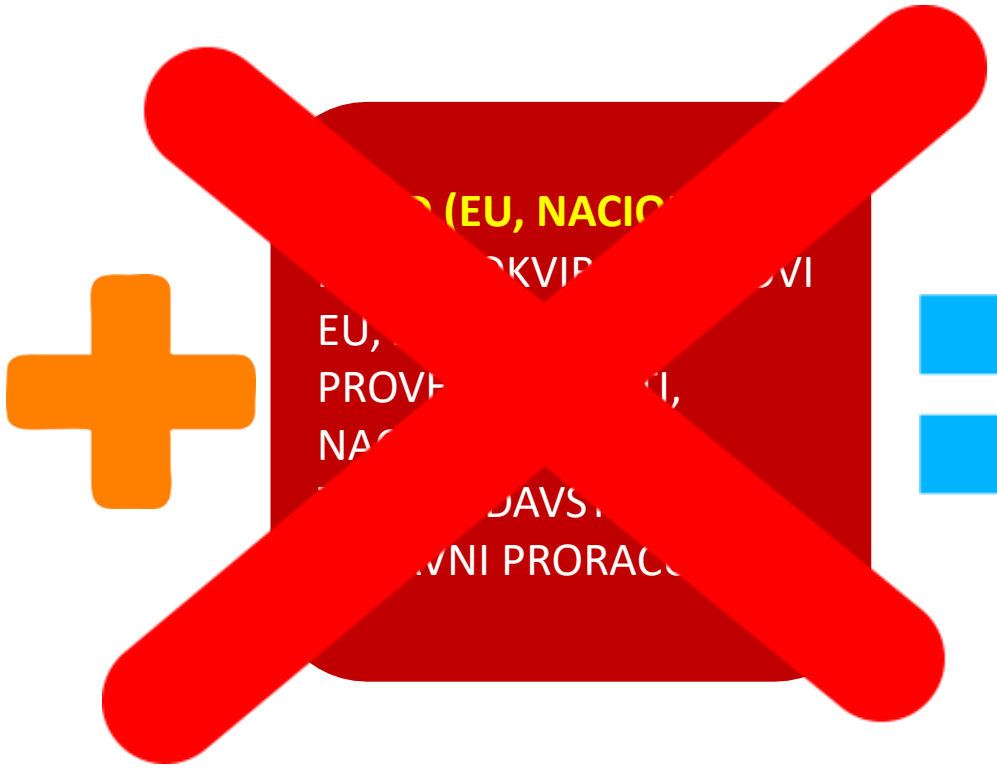
- socijalno/društveno poduzetništvo
- zapošljavanje mladih
- revitalizacija zapuštenih javnih prostora
- socijalizacija migranata
- rad s ostalim socijalno isključenim skupinama

Source: ENRD CP - Screening of 28 approved Partnership Agreements

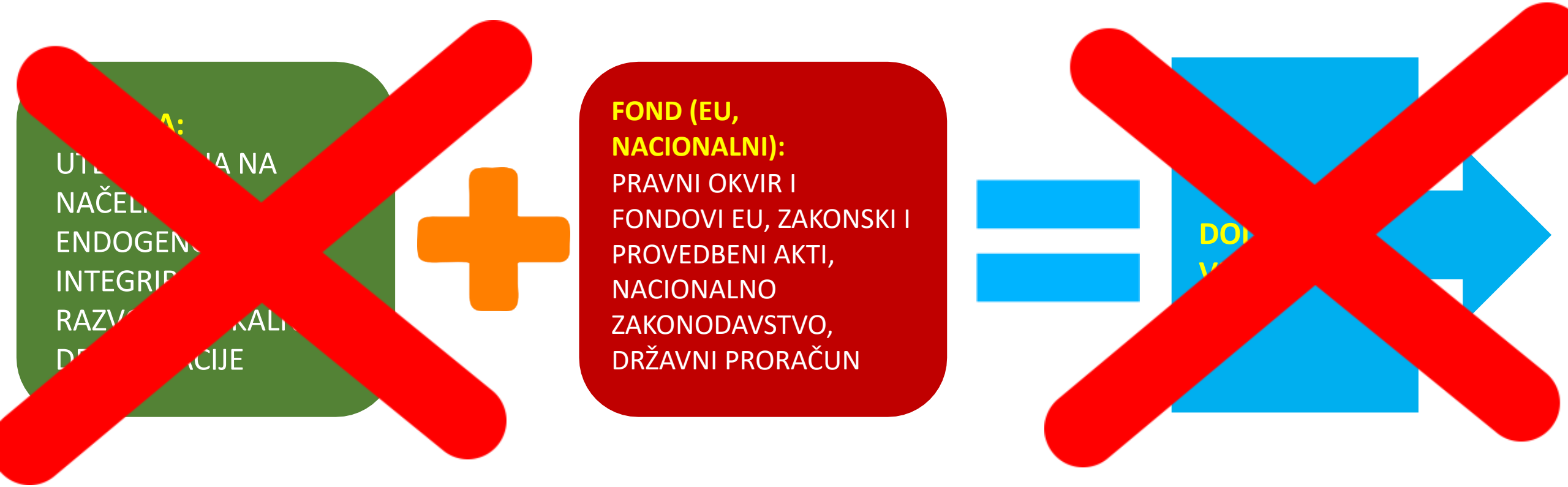
LEADER/CLLD ako nema vanjskih izvora financiranja

METODA:
UTEMELJENA NA NAČELIMA ENDOGENOG, INTEGRIRANOG RAZVOJA I LOKALNE DEMOKRACIJE

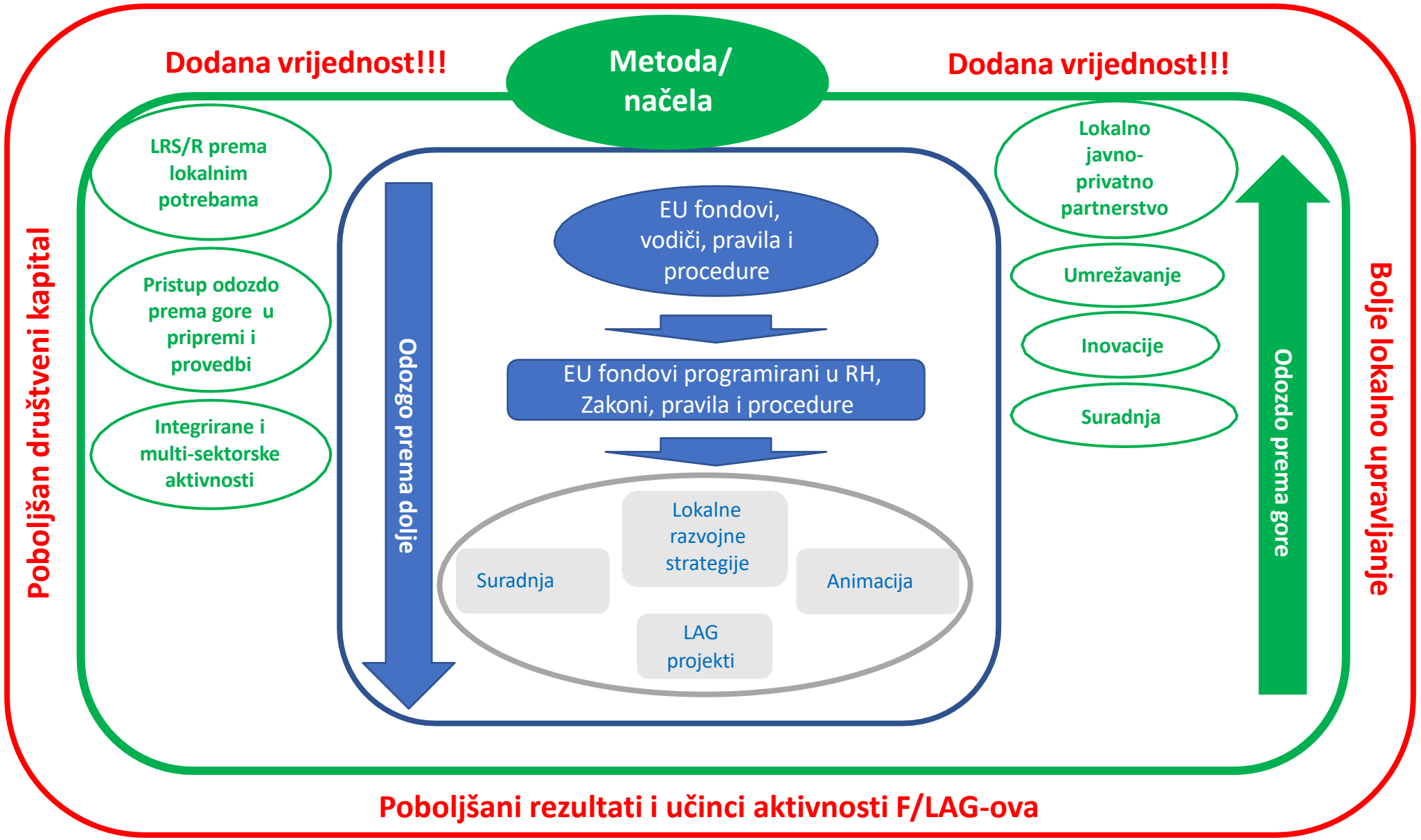

DODANA VRIJEDNOST

Ako nema LEADER/CLLD metode

Koncept provedbe LEADER/CLLD-a...

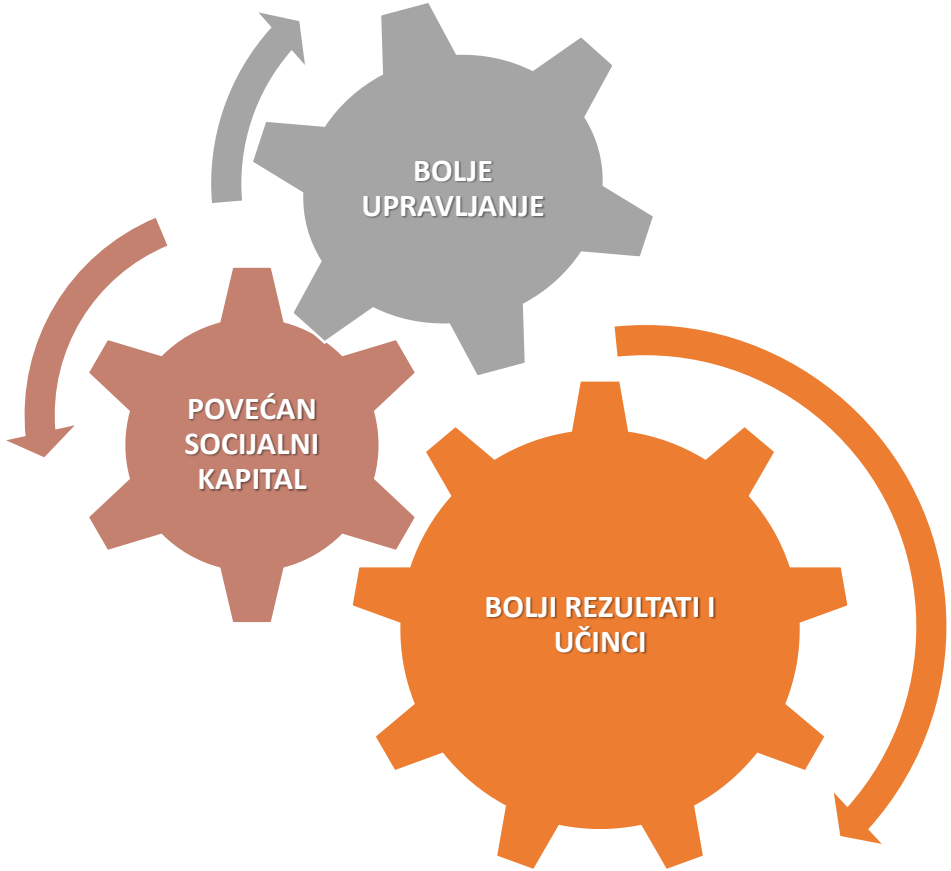

Bez metode/načela i dodane vrijednosti ne trebamo skupi instrument LEADER/CLLD – bilo bi dovoljno koristiti druge mjere/intervencije fondova

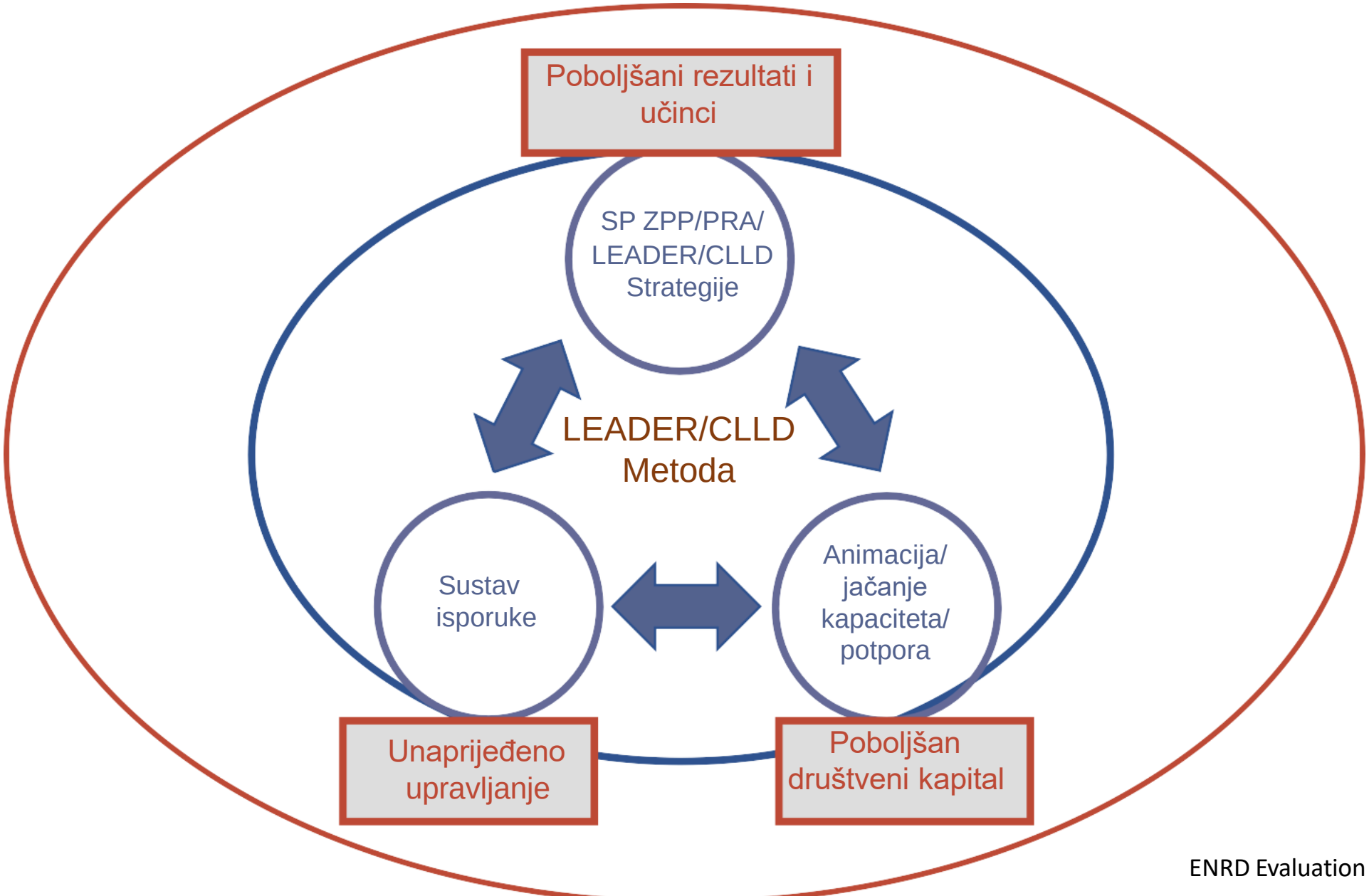
DODANA VRIJEDNOST LEADER/CLLD-a

Provedbom LEADER metode u sedam načela LEADER/CLLD-a → **Stvara se dodana vrijednost LEADER/CLLD-a**

Što je, u stvari, dodana vrijednost LEADER/CLLD-a?

ENRD Evaluation Helpdesk, 2017

Bolji rezultati i učinci politike:

Veći rezultati i utjecaji:

Više prihoda i bolja radna mjesta

Novi lokalni proizvod i

Usluge veće kvalitete

Učinkovitija infrastruktura

Radni opskrbni lanci koji uključuju lokalne proizvođače i potrošače...no

..to se postiže i drugim mjerama

Poboljšan socijalni (društveni) kapital:

Mreže,

Komunikacija, Suradnja,

Lokalni ponos i identitet

Uzajamna podrška i povjerenje između ljudi

Izgradnja zajednice

Dijeljenje znanja, vještina i informacija

Unaprijeđeno lokalno upravljanje:

Participativno donošenje odluka o teritoriju i stanovništvu

Inovativna praksa upravljanja

Pametna sela

Upravljanje zajedničkim fondovima i dijeljenje fondova

Upravljanje inovacijama

Samo

Samo

Socijalni (društveni) kapital

- 90-tih godina Robert Putnam:
  - **učinak državne vlasti izravno je povezan sa sposobnosti udruživanja u zajednici**
  - nastao moderan koncept socijalnog kapitala
- **sposobnost udruživanja u zajednici kao resurs za društvo** - prepoznato je da su ljudi prije društvena bića nego usamljeni pojedinci, i da **socijalne interakcije (društvene veze ili suradnja) u društveno-ekonomskom životu formiraju socijalni kapital (povjerenje)**
- **Socijalni kapital** kao koncept povezuje funkcije:

- tržišta
- državne uprave
- socijalnog razvoja

u jedan okvir - ljepilo koje drži zajednice i nacije na okupu.

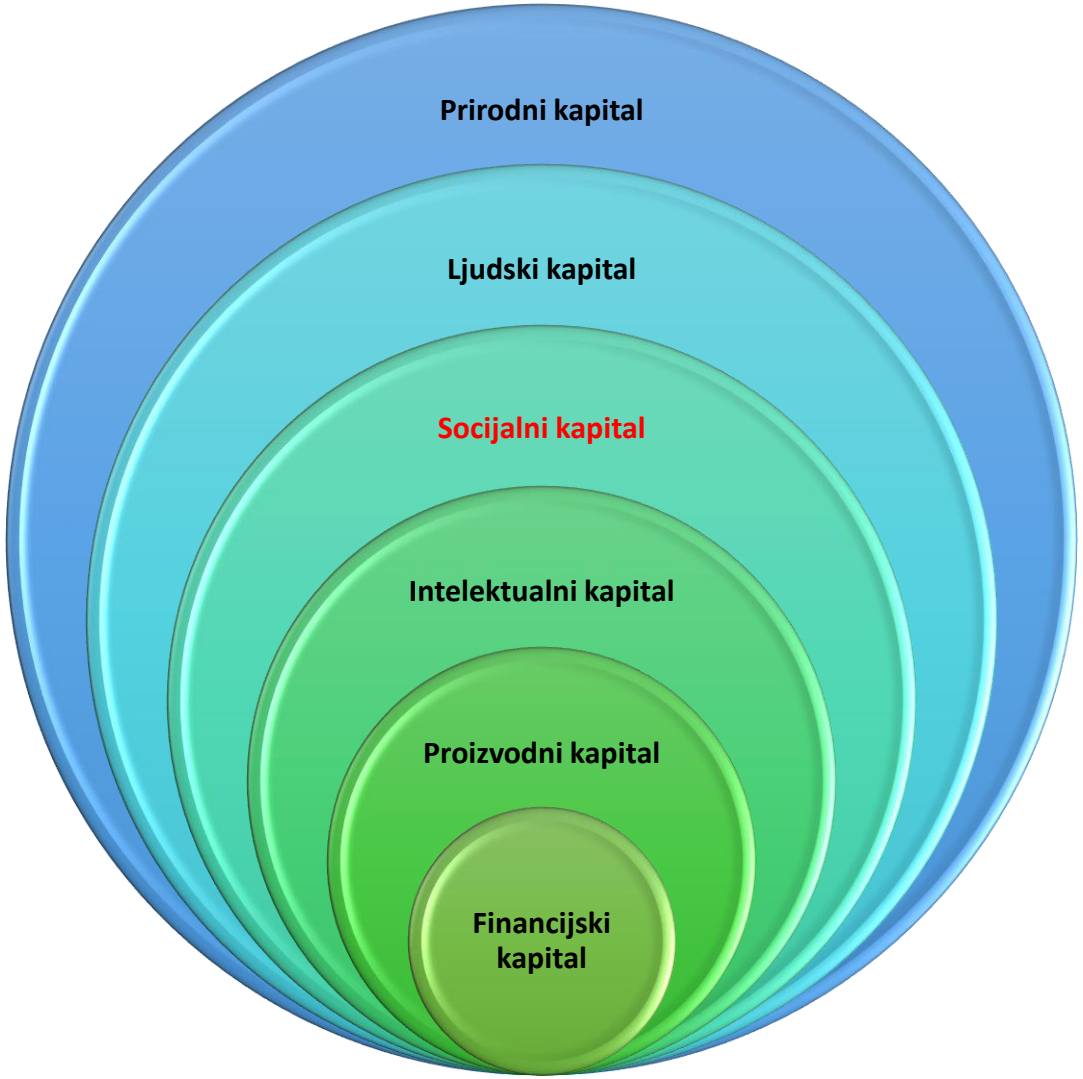
Pod pravim uvjetima, ponovljene i uzajamno blagotvorne **socijalne interakcije** dovode do **bržeg gospodarskog rasta, boljih zdravstvenih rezultata i veće stabilnosti.**

Socijalni (društveni) kapital

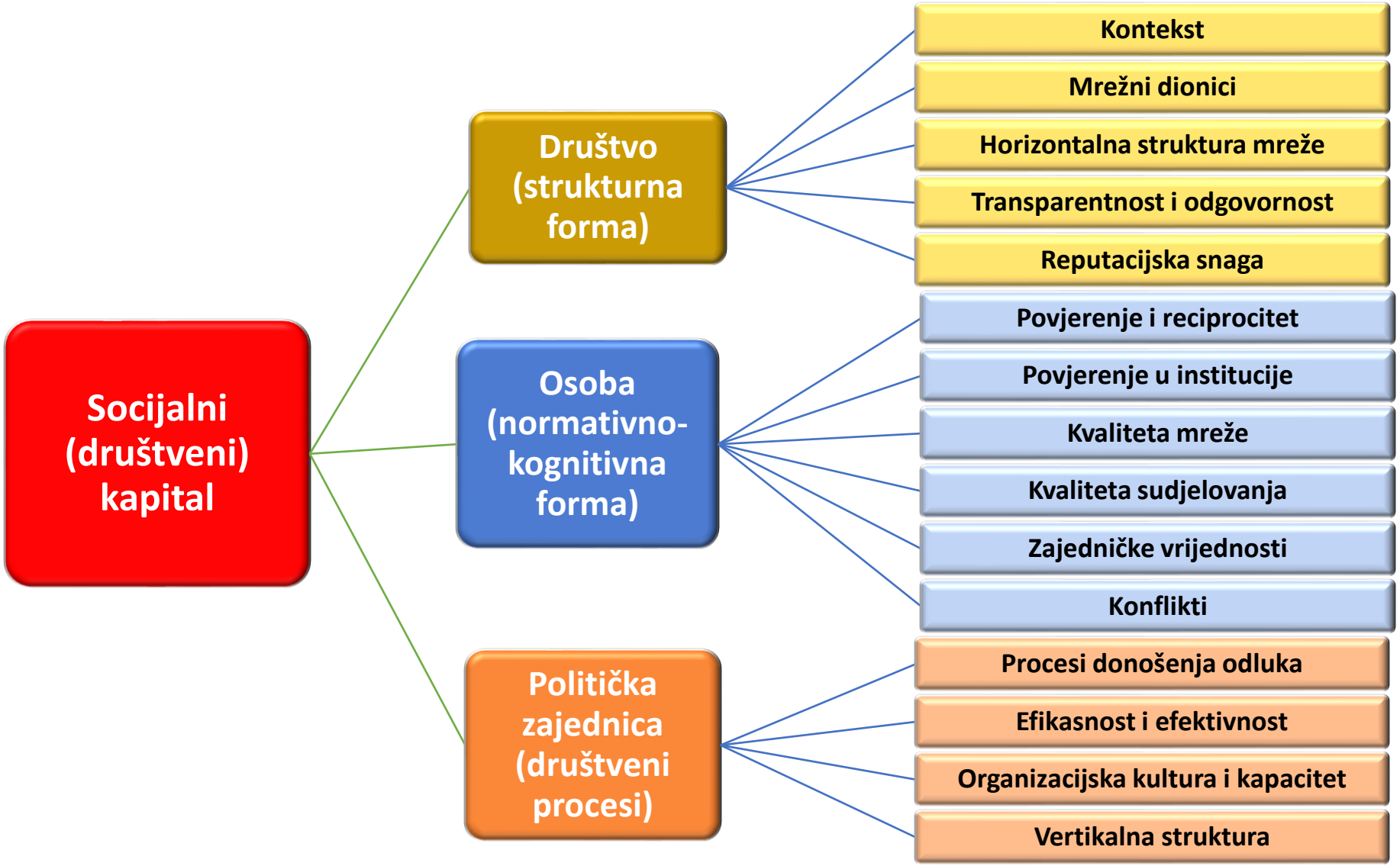
- Društveni kapital **povezuje važne sociološke koncepte poput:**
- **društvene podrške**
- **integracije**
- **društvene kohezije**
- Važan je za **funkcioniranje moderne ekonomije i stabilne liberalne demokracije,** kao i za **uspješan lokalni i regionalni razvoj**
- U društvu s razvijenim društvenim kapitalom **vlada povjerenje** među građanima te povjerenje u vlast, optimizam, zadovoljstvo životom i manja stopa zločina
- U društvu s razvijenim društvenim kapitalom, građani imaju **bolji pristup obrazovanju i drugim uslugama.**
- **Društveni kapital zbližavanja** odnosi se na **srodstvo** i ostale interne mreže ili formalne udruge - kolektivni mehanizam za svladavanje i upravljanje rizikom u nedostatku novca, fizičkih resursa i socijalne sigurnosti, te pomaže umanjiti konflikt i ostale probleme poticanjem grupnih vrijednosti
- **Društveni kapital povezivanja (premošćavanja)** odnosi se na one **mreže ili formalne udruge** koje povezuju pojedince i skupine koje ne dijele iste karakteristike - poput etničke pripadnosti, jezika, kulture ili religije. Građanima na raspolaganje stavlja potencijal – naglasak na nove resurse, te može potaknuti generaliziranije povjerenje i reciprocitet
- **Društveni kapital** pospješuje **veze koje ljudi imaju s višim razinama donošenja odluka i raspodjele resursa**, te tako omogućuje građanima potencijalni pristup dodatnim resursima i pravo na glas. Društveno i političko okruženje koje oblikuje socijalne i normativne strukture zajednica utječe na tipove postojećeg društvenog kapitala koji spaja. Kapacitet različitih društvenih skupina da djeluju u interesu svojih članova ili korisnika presudno ovisi o potpori koju one imaju od države

Različitost od drugih vrsta kapitala lokalne zajednice

- **Socijalni kapital** različit je i izravno povezan:
  - sa **prirodnim kapitalom** jer se zasniva na odnosu ljudi i grupa koji žive u prirodnom okolišu
  - Instrument u razvoju **ljudskog kapitala** kroz edukacije i društvene interakcije
  - Pruža potporu razvoju **intelektualnog kapitala** utjecajem na razvoj međusobnih odnosa, razmjenu znanja i ideja
  - Pruža potporu **proizvodnom kapitalu** kroz zajedničke norme, vrijednosti, ciljeve i društvene odnose sa vanjskim razvojnim dionicima
  - Utječe na razvoj **financijskog kapitala** jačanjem profitabilnosti, tržišta, prodaje, operativnosi i dr.

Dimenzije socijalnog (društvenog) kapitala

Unutarnji i vanjski socijalni kapital zajednice i vrijednosti

Unutarnje vrijednosti

- Odrednice
  - Socijalne (društvene) mreže – Povjerenje
  - Zajedničke norme, vrijednosti i ciljevi
- Dobrobiti:
  - Povećana razmjena informacija
  - Pristup znanjima i vještinama – pristup resursima
  - Posvećenost stanovnika zajedničkom razvoju područja
- Dodane vrijednosti:
  - Uspješnost razvojnih projekata
  - Poboljšano financijsko i operativno upravljanje
  - Povećana prepoznatljivost i ugled zajednice u potpori jačanju socijalnog (društvenog) kapitala

Vanjske vrijednosti

- Odrednice:
  - Socijalne (društvene) mreže – Povjerenje
  - Društvene norme – društveni angažman zajednice
- Dobrobiti:
  - Povećana razmjena informacija
  - Jačanje kapaciteta – vrijednih znanja i vještina
  - Povećan pristup održivom korištenju resursa
  - Povećano zapošljavanje
- Dodane vrijednosti:
  - Smanjenje životnih i radnih troškova – rast prihoda zajednice/poslovanja
  - Povećana reputacija zajednice
  - Novi posjetitelji i stanovnici – povećana održivost zajednice
  - Povećane zajedničke vrijednosti – održiv socio-ekonomski razvoj

Ulaz-izlaz-isporuke
dodane vrijednosti socijalnog (društvenog) kapitala

Ulazne vrijednosti:

Društvene mreže/umrežavanje – Povjerenje i reciprocitet – Zajedničke norme, vrijednosti i ciljevi – Društveni angažman (mobilizacija zajednice i njezinih stanovnika/razvojnih dionika) – Mogućnost rada /zajedničkog funkcioniranja

Izlazne vrijednosti:

Razmjena informacija – Pristup znanju i iskustvima – Pristup razvojnim resursima –Socijalna (društvena) kohezija i inkluzija (uključivanje) – Povećana komunikacija – Osnaživanje zajednice

Isporuke/rezultati:

Individualni - kreiranje radnih mjesta, razvoj vještina, stjecanje novih informacija i znanja, usluge, osnaživanje

Zajednica - povećanje prihoda kućanstava, razvoj boljih i različitijih javnih usluga, sigurnost u zajednici

Poduzeća/organizacije - efikasnost, povećanje prihoda, jačanje tržišta, inovacije

Utjecaj socijalnog kapitala

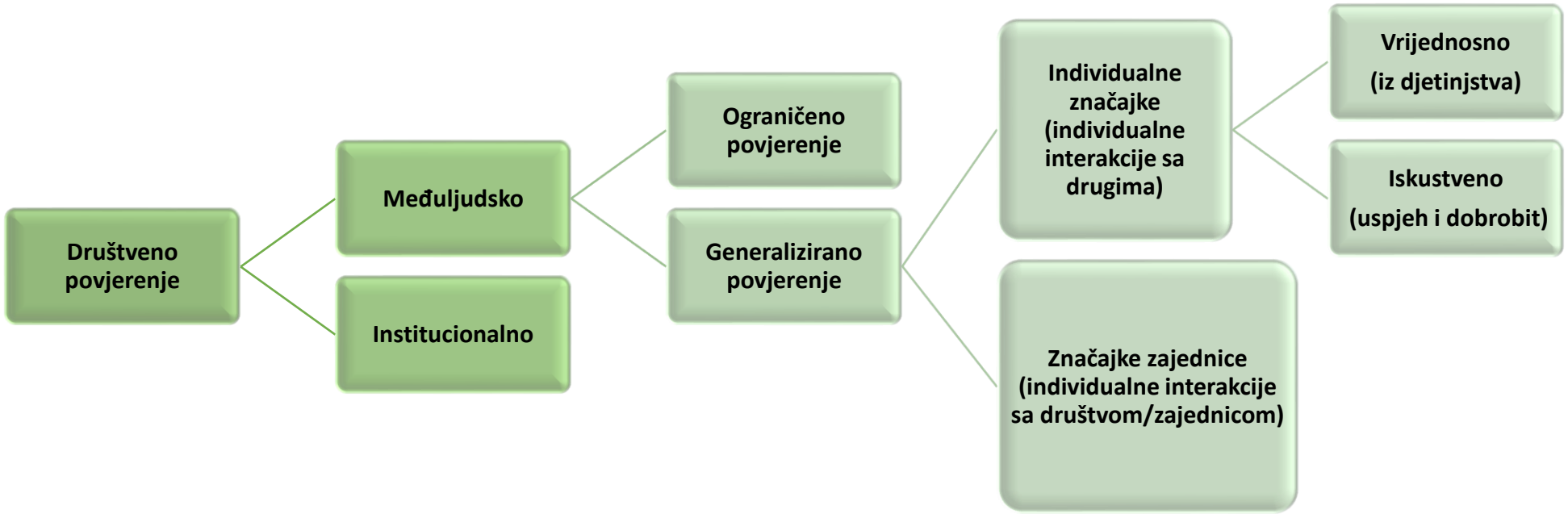
Veći socio-ekonomski razvoj lokalnih zajednica

Novi proizvodi usluge, nova tržišta, novi korisnici/potrošači

Povećan fizički i ljudski kapital područja/lokalne zajednice

Povjerenje u lokalnoj zajednici

- **socijalno (društveno) povjerenje najvažnija je komponenta društvenog kapitala** (Fukuyama 1995; Paldam i Svendsen 2000; Newton 2013) - institucionalno (povjerenje i institucije/upravu) i međuljudsko
- Međuljudsko povjerenje:
  - odražava subjektivnu perspektivu ljudi o pouzdanosti drugih bez pravne obveze i uključuje određeni stupanj rizika i neizvjesnosti
  - uključuje dvije komponente: očekivanja i spremnost na poduzimanje rizičnih radnji temeljenih na očekivanjima

Nedostatak socijalnog kapitala (povjerenja)

- Definicija socijalnog kapitala: što smo spremni učiniti za druge bez naknade

	Romi	Hrvati	Danci
stranci	+/-	+	+
obitelj			
- odnos prema djeci	+/-	+	+
zajednica			
- udruživanje (udruge)	-	+/-	+
poslovanje			
- udruživanje (poduzeća)	-	-	+

Usporedba razine društvenog povjerenja u romskim i hrvatskim zajednicama u RH s primjerima udruživanja građana u energetske zadruge u Danskoj.

Razina povjerenja u primjerima ekonomskog (poslovnog) udruživanja, usporedba Hrvatska - Danska (+ Hrvatska, romska zajednica)

Učinak društvenog povjerenja - društveni napredak

- Društveni napredak - **poboljšanje u održivom i pravednom blagostanju društva** (Hall et al. 2010).
- Vodi ka **društvenoj koheziji** i jedan je od **ključnih elemenata održivog i pravednog društvenog razvoja**, te uključuje **tri sastavna elementa: socijalnu uključenost, društveni kapital i društvenu mobilnost.**
- Socijalna (društvena) uključenost (inkluzija) odnosi se na način na koji su pojedinci i društvene skupine uključeni u društvo putem sredstava kao što su zapošljavanje, mreže i pristup programima socijalne podrške; zahtijeva vladine politike i sustave koji dobrobiti programa socijalne potpore (zdravstvo, obrazovanje i stanovanje) čine jednako dostupnim svim građanima. **Društveno povjerenje promiče društvenu uključenost, toleranciju i empatiju**
- visoko socijalno povjerenje **poboljšava komunikaciju** među građanima, a time i društvenu uključenost.
- **Društveno povjerenje je glavna komponenta društvenog kapitala, drugog sastavnog elementa društvene kohezije, i izravno mu doprinosi.**
- Također ima pozitivan odnos s druge dvije komponente društvenog kapitala: **društvenim normama i mrežama.** Društveno povjerenje pridonosi društvenoj mobilnosti, još jednom elementu društvene kohezije, smanjujući percepciju ljudi o društvenim klasama i diskriminaciji.
- Viša razina međuljudskog povjerenja povezana je sa višom razinom obrazovanja, zdravlja, javne sigurnosti te socijalne i ekonomske jednakosti.

Učinak društvenog povjerenja - ekonomski napredak

- socijalno (društveno) povjerenje **olakšava gospodarske aktivnosti** poboljšanjem **koordinacije i suradnje** među gospodarskim subjektima
- socijalno povjerenje **olakšava ekonomski učinak** smanjenjem troškova poslovanja i jačanja tržišta, više razine produktivnosti i gospodarskog razvoja
- doprinosi uspješnoj **provedbi ekonomskih politika i vladavine prava**; povećava se osjećaj **sigurnosti** u poduzimanju poduzetničkih poduhvata te **razvoju kreativnosti i inovacija**
- olakšava se **razvoj ljudskih resursa, jačanje kapaciteta** – obrazovanje (formalno ili neformalno), stjecanje znanja i vještina, razmjena iskustava….
- omogućuje **razvoj lanaca vrijednosti**, strateški marketing, razvoj robnih marki i **lokalnog identiteta i prepoznatljivosti gospodarstva** zajednice/područja
- omogućuje **nova ulaganja i nove stanovnike** kroz poboljšano **umrežavanje**, konkurentnost, transparentnost i potporu institucija
- omogućuje **veću zaštitu okoliša, održivost razvojnih resursa, korištenje novih i digitalnih tehnologija** i dr.

Socijalni (društveni) kapital zajednice: osnova civilnog društva

- *Ekonomski kapital je na bankovnim računima;*
- *Ljudski kapital u našim glavama;*
- *Socijalni kapital u strukturama odnosa među ljudima*
- **Zdrava zajednica s razvijenim socijalnim kapitalom** prepoznaje se po:
  - ✓ **Interesu članova zajednice** za događanja u zajednici, sposobnost prepoznavanja i tuđih potreba te uvažavanje drugačijih razmišljanja
  - ✓ **Sudjelovanju** - interes za zajednički rad i opće dobro
  - ✓ **Povjerenju u ljude** - članovi zajednice spremni su iskazati povjerenje drugima
  - ✓ **Povjerenju u institucije** - ljudi su spremni raditi na promjenama kroz demokratski proces i pravni sustav
  - ✓ **Sposobnosti za razrješenje konflikata** - ljudi se osjećaju dobro istražujući i prihvaćajući drugačije i novo

Društveni kapital uključuje mreže i odnose među ljudima kojima se prenose njihovi zajednički stavovi i vrijednosti.

Odnos socijalnog (društvenog) kapitala i demokracije?

- Osnovno načelo demokracije:

- sudjelovanje građana u donošenju odluka
- kakvih odluka, kojih odluka?

- političkih (polis, grč.) = općina
- opći poslovi (res publica, lat.)
- Politika je bavljenje općim poslovima:

- općinarstvo, baljenje općim, javnim poslovima

Temeljna podjela demokratskih praksi:

- **Predstavnička demokracija:**
  - Posredan način: izbori, delegatski sustav
  - Izravan način: referendum i sl.

- **Sudionička demokracija:**
  - preko svakodnevnog utjecaja na donosioce odluka
  - sudjelovanje u oblikovanju javnih politika

- **Politička demokracija:**
  - političko odlučivanje

- **Ekonomska demokracija:**
  - odlučivanje na radnom mjestu ili u poduzeću čije usluge koristimo

SUKOB – SURADNJA - RJEŠENJE

ZAJEDNICA:

Raznorodno tijelo sastavljeno od mnogo više ili manje povezanih društvenih skupina (zajednica)

Unutar zajednice dolazi do sukoba interesa

McClenahan (1922): Organiziranje zajednice je koordinacija svih resursa u zajednici, koji vodi rješevanju problema, osobito u društvima u kojima postoje mnoge i suprotstavljene privatne inicijative.

Steiner (1925): - osim građana postoje i vođe čija je uloga odstranjivanje proturječja i približavanje kroz suradnju i sudjelovanje građana.

Bowman: zajednički rad lokalnih skupina i ustanova (soc.službi) na stvaranju zajedničkog socijalnog fonda/kapitala (zajedničke vrijednosti)
Waren: svjestan i dugotrajan pokušaj osnaživanja vodoravne razine zajednice

McMillen: način da se ljudima pomogne naći učinkovit put suradnje s drugima radi poboljšanja njihovih socijalnih uvjeta

Ross (1955): planiranje + uključivanje

Proces kojim zajednica određuje i vrednuje svoje potrebe i ciljeve razvija povjerenje i nastoji djelovati na zadovoljenju potreba i ispunjenju ciljeva, djeluje u tom cilju te tako proširuje i razvija suradnju i međusobnu pomoć unutar zajednice.

Saul Alinsky (1909-72):

Mobilizacija je moguća samo kao borba protiv društvene nepravde

Započeti s radom tamo gdje se nalaze ljudi

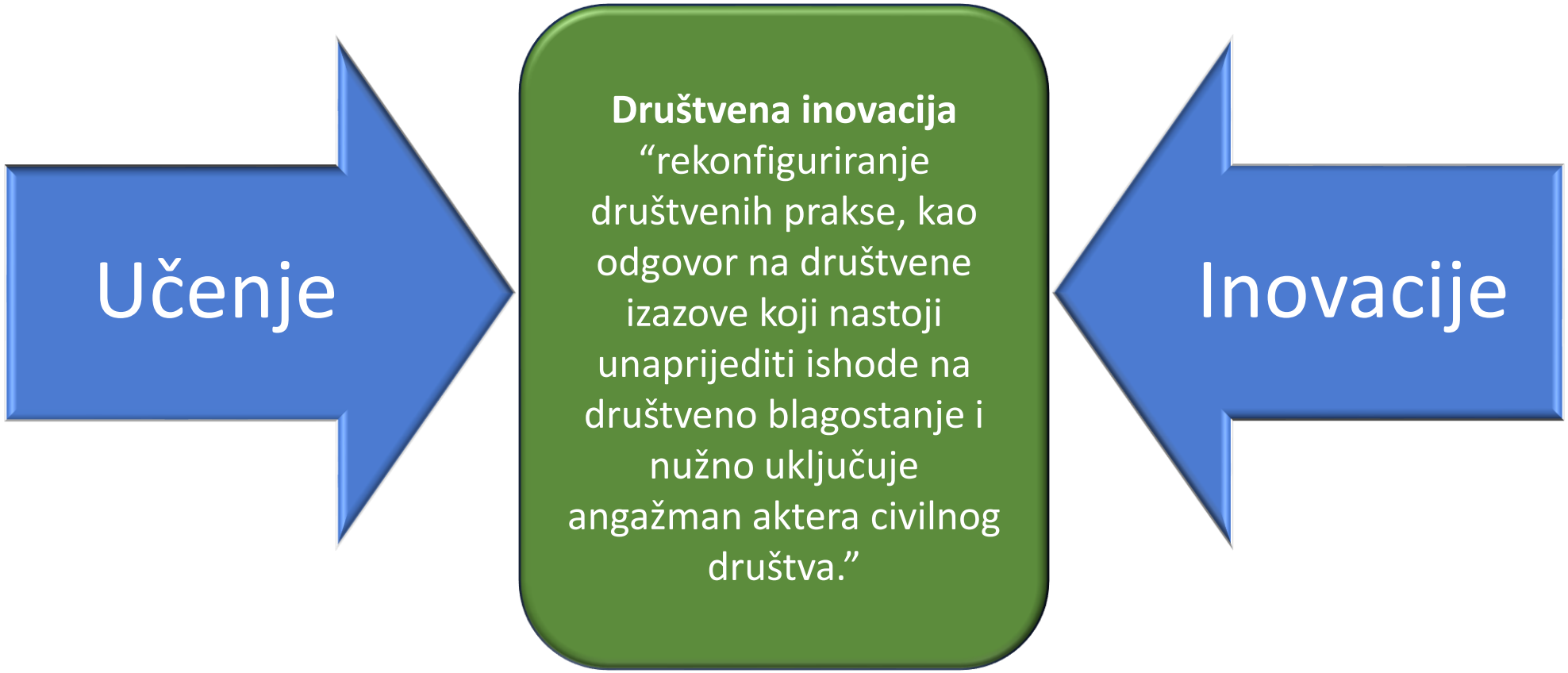
Putem vođa u zajednici pokrenuti cijelu zajednicu

Rad temeljiti na iskustvima samih ljudi

Socijalni (društveni) kapital

Društvena inovacija

Socijalni kapital je ključ otpornosti zajednice

Stalnim radom na razvoju socijalnog kapitala, holističkim pristupom, kontinuirano se jača lokalna zajednica

Hvala na pažnji i sudjelovanju...

Kurilovac 1, 47280 Ozalj
047-731-400 (112 kućni)
predsjednik@lmh.hr

www.lmh.hr